

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ

Всеукраїнський науково-виробничий журнал

5' 2012 (15)

Зміст

Засновники журналу:
ПВНЗ "Університет економіки і підприємництва"
ПП "Інститут економіки, технологій і підприємства"

Головний редактор:
Стельмашук А.М.,
д.е.н., професор

Заступник головного редактора:
Капітанець С.В.,
к.п.н., доцент

Редакційна рада:
Капітанець О.М., к.п.н.,
доцент
Баланюк І.Ф., д.е.н., проф.
Малік М.Й., д.е.н., проф.,
академік НААНУ

Редакційна колегія:
Березівський П.С., д.е.н., проф.
Дусановський С.Л., д.е.н.,
професор
Гольденгорін Б.І., д.т.н.,
професор
Іващук Н.Л., д.е.н., проф.
Калінчик М.В., д.е.н., проф.
Кузьмін О.Є., д.е.н., професор
Лавейкін М.І., д.е.н., доцент
Медведев С.Б., д.е.н.
Пархомець М.К., д.е.н., проф.
Садова У.Я., д.е.н., ст.н.с.
Семів Л.К., д.е.н., професор
Шевчук Л.Т., д.е.н., професор
Зарубіжні вчені:
Мірослав Сватош, д.е.н.,
професор (Чехія)
Станіслав Шидлов, д.е.н.,
професор (Польща)

Наукові редактори:
Джерелейко С.Д., к.е.н., доцент
Капітанець Ю.О., к.е.н., доцент
Кравчук Л.М., к.е.н., доцент
Несторишен І.В., к.е.н., доцент
Прус Л.Р., к.е.н., доцент
Пуцентейло П.Р., к.е.н., доцент
Сава А.П., к.е.н.
Туржанський В.А., к.е.н.,
доцент

I. Економіка та управління національним господарством	
Коренюк П.І., Горошково Л.А., Антонюк Д.А. ВПЛИВ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА.....	3
Якубів В.М. ЕКОНОМІЧНА СУТЬ І РОЛЬ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ В СТАНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ.....	6
Котикова О.І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ.....	9
Пуцентейло П.Р. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ М'ЯСОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ.....	13
Васюткіна Н.В. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНСТИТУЦІЙНО-ІМПЕРАТИВНОГО КОРПОРАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ.....	18
Сатир Л.М. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ФАКТОР» І «ПОКАЗНИК» ІНТЕНСИФІКАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА....	23
Шевчук А.В. СУТЬ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ЦЬОГО ПРОЦЕСУ В ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОМУ АПАРАТІ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ.....	27
Оксентюк Б. А. ЕВОЛЮЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ.....	31
Забурання Л.В. ТУРИСТИЧНА ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В АГРАРНІЙ СФЕРІ ЯК НАПРЯМОК ДИВЕРСИФІКАЦІЇ СІЛЬСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ.....	36
Федоришина Л.М., Комарницька Г.О. СВІТОВИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ МІСТ.....	42
Коваленко Н.О. БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ НАПРЯМ УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИМ РОЗВИТКОМ АВІАКОМПАНІЙ УКРАЇНИ.....	45
Фролова В.Ю. МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ В УМОВАХ КОНКУРЕНЦІЇ.....	49
Чаплігін К.М. ДЕРЖАВНЕ АНТИКРИЗОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУТІВ В УКРАЇНІ.....	54
Шаповалова І.М. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ СТАНУ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	59
Сіра І.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	62
Белоусов В.М. ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ.....	67
II. Економіка та управління підприємствами	
Андрушків Б.М., Мельник Л.М., Погайдак О.Б. ФОРМУВАННЯ АДАПТИВНОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ВІДТВОРЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО КАПІТАЛУ НА ЗАСАДАХ ПІДВИЩЕННЯ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....	71
Єрмаков О.Ю., Харченко Г.А. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ...	78
Ліпич Л.Г., Скорук О.В. РИЗИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ.....	82
Стельмашук А.М. МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИРОБНИКІВ ЦУКРОСИРОВИНИ.....	86
Педченко Н.С. МОДЕЛЮВАННЯ СТРУКТУРИ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА ПРИ СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.....	93
Стець І.І. УПРАВЛІННЯ АДАПТИВНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	98
Вяткін П.С. ЕЛЕМЕНТИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ РЕСУРСАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	102
Сахно А.А. ДОСЯГНЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВАМИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ШЛЯХОМ РЕГУЛЮВАННЯ ГРАНИЧНОГО РІВНЯ ДОХОДІВ	105
Ракша Н.В. ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	108
Щоголева І.В. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГОТЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	113
Некрасова О.Л., Донець А.А. ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОСУВАННЯ ГОТЕЛЬНОГО ПРОДУКТУ НА РИНОК ЯК НАПРЯМОК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА.....	117
Ліснічук О.А. ДІАГНОСТИКА РОЗВИТКУ КРИЗОВИХ ЯВИЩ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	120
Корнійчук А.А. ЗНАЧЕННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В ДОСЯГНЕННІ ЙОГО СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ РОЗВИТКУ.....	126
Сиротюк І.М. РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА.....	130
III. Регіональна економіка, демографія та соціальна політика	
Бражко О.В. ВПЛИВ ГАЛУЗЕВОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ НА ІННОВАЦІЙНУ ТА ІНВЕСТИЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ.....	136
Ковальчук Я.О. ДОСЛІДЖЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ НА ПРИКЛАДІ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	141
Баланюк С.І. АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ГОСПОДАРСТВ НАСЕЛЕННЯ В МЕЖАХ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ РЕГІОНУ.....	145
Ковальчук В.А. ПРІОРИТЕТИ КЛАСТЕРНОГО РОЗВИТКУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ...	151
IV. Економіка природокористування і екологія	
Олійник О.Р. ПРАВОВІ ПЕРЕДУМОВИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	154

Редактор:

Довгань О.М.

Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія КВ № 16753-5327Р від 10.06.2010 р.

Рекомендовано до друку
Вченою Радою ПВНЗ
"Університет економіки і підприємництва",
протокол № 2
від 25 жовтня 2012 р.

Затверджено
Постановою Президії
ВАК України від 22
грудня 2010 р. № 1-05/8
як наукове фахове
видання України

Підписано до друку
31 жовтня 2012 р.

Адреса редакції:

29016, м. Хмельницький,
вул. Львівське шосе, 51/2
тел. (0382) 72-82-50
www.uniepr.km.ua
s.kapitanets@mail.ru

Тираж 300 прим.

Формат 70x108/16.
Папір офсетний.
Ум. друк арк. 30,0

Віддруковано з готових
діапозитивів в СМП «ТАЙП»
вул. Чернівецька, 44 б,
м. Тернопіль, 46000
Тел. 38(0352) 52-75-00;
38(0352) 52-61-61

Усі права захищені. Передрук
дозволяється лише зі згоди автора
та редакції. Редакція не завжди
поділяє думку автора й не
відповідає за зміст та фактичні
помилки, яких він припустився.

© ПВНЗ "Університет
економіки і
підприємництва"
© ПП "Інститут економіки,
технологій і
підприємства

Лиса О.В., Андрушко Р.П. СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	158
V. Інноваційно-інвестиційна діяльність	
Солнцев С.О., Кирик С.М. КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙ ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	162
Федорак В.І. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА.....	166
Скоробогатова В.В. ВІДОБРАЖЕННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЯК ЗМІШАНОГО АКТИВУ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ.....	170
Гринкевич С.С. ПРІОРИТЕТИ ЕФЕКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ І ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ УКРАЇНИ ДО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	174
Паска І.М. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ІНФРАСТРУКТУРА» НА ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОМУ І ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ РІВНЯХ.....	179
VI. Облік, аналіз і аудит	
Таратута Л.В., Хоменко С.С. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ АУДИТУ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ.....	183
Реслер М.В. ОПЕРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ НОРМАТИВНОГО МЕТОДУ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ.....	190
Рудейчук С.В. НОВІТНІ ФОРМИ ВНУТРІШНЬОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЩОДО ОПЕРАЦІЙ З КОНВЕРТОВАНИМИ ОБЛІГАЦІЯМИ.....	193
Вертель В.В. КРОС-АНАЛІЗ СПОЖИВЧОЇ РЕАКЦІЇ ПАСАЖИРІВ НА ПРОПОЗИЦІЮ ЗАЛІЗНИЦЬ.....	198
Шевченко Н.О. ОБЛІК ЗБУТУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	203
Клевець В.Б. ОБЛІК ТА ОЦІНКА ОБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМСТВА ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ СТАНДАРТАМИ.....	206
Долішня Т.І., Медвідь І.Б. ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ НАФТОГАЗОВОЇ ГАЛУЗІ.....	211
Гуцайлук Л.О., Бойко Г.В. ОБЛІК АСИГНУВАНЬ ЗА ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИМ МЕТОДОМ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ.....	215
Чередниченко Н.О. СУЧАСНІ НАПРЯМИ ОЦІНКИ ТА ОБЛІКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ.....	218
Мурзабулатова О.В. ЗАСТОСУВАННЯ ТАКСОНОМІЧНОГО ПОКАЗНИКА ДЛЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНИХ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ.....	222
Новікова В.В. КОНЦЕПЦІЯ МОДЕЛЮВАННЯ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ОСНОВІ НЕЧІТКОГО ДЕРЕВА РІШЕНЬ.....	228
Зорін Є.О. МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БАЗИ ОЦІНКИ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ.....	233
VII. Менеджмент, маркетинг, підприємництво	
Садєков А.А., Братусь Г.А. ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМКІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ВІЙСЬКОВОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ.....	238
Мельникович О.М. МАРКЕТИНГОВЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ РЕКЛАМНОЇ ГАЛУЗІ.....	242
Ковальчук В.А., Оболонська І.В. КЛАСИФІКАЦІЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ВЕЛИЧИНУ І РІВЕНЬ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПОТУЖНОСТІ ВИДОБУВНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	249
Артус М.М. ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ РИНКОВОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ЕКОНОМІЧНІ БЛАГА.....	255
Гуржій Н.М. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ МАРКЕТИНГОВОГО СТРАТЕГІЧНОГО НАБОРУ ПІДПРИЄМСТВА.....	259
Винник Т.М. МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ.....	264
Кошеленко С.В. ЗАПАСИ ЯК ОБ'ЄКТ ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	269
Грабовецький Б.С., Чаплигіна О.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ВЕЛИЧИНИ ОРЕНДНОЇ ПЛАТИ ЗА ЗЕМЛЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НА ОСНОВІ ЕКОНОМІКО-СТАТИСТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ.....	275
Попадюк О.М. ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В АГРАРНІЙ СФЕРІ.....	282
Джумурат О.В. ОБ'ЄКТИВІЗАЦІЯ ФУНКЦІЙ РИЗИКУ В ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ.....	289
Сигида Л.О. ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ТА ЗНАЧЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ПОЛІТИКИ РОЗПОДІЛУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	293
Колос І.В. РЕІНЖИНІРИНГ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	299
Тустанівський Б.О. КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ У ВЗАЄМНІЙ ТОРГІВЛІ США ТА ЄС.....	302
Страпчук С.І. СТАН РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГОВОЇ ПОЛІТИКИ РОЗПОДІЛУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	305
VIII. Фінансово-кредитна система	
Тарасюк М.В. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ.....	309
Кравчук Н.Я. РЕФОРМУВАННЯ СВІТОВОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ДИВЕРГЕНЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....	314
Івашук О.О. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ.....	326
Сенів Б.Г. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ РЕАЛЬНИХ ОПЦІОНІВ ПРИ ОЦІНЦІ ЕФЕКТИВНОСТІ БАНКІВСЬКИХ ІНВЕСТИЦІЙ.....	331
Перехрест Л.М. НЕДРУЖНІ ПОГЛИНАННЯ ЯК ЗАГРОЗА ФІНАНСОВИЙ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВ.....	336
Малахова О.Л. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ.....	341
Дубницький В.Ю., Сидоренко О.М., Богданова Д.В. ПРОГНОЗУВАННЯ СТАНУ СИСТЕМИ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ З ВИКОРИСТАННЯМ ДИСКРЕТНИХ МАРКОВСЬКИХ ПРОЦЕСІВ.....	349
Александрова М.М. ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАБІЛЬНОСТІ РОЗВИТКУ.....	352
Амбарчян В.С. КЛАСИФІКАЦІЯ БАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ.....	360
Белякова В.П. АНАЛІТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ОПТИМАЛЬНИХ УМОВ РЕАЛІЗАЦІЇ КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	363
Глінський Є.Г. СТРУКТУРИЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ БАНКУ ЯК НАПРЯМОК ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ.....	376
Критика та бібліографія	
Кифяк В.Ф. ПОЛІТИКА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....	382
Хроніка подій. Повідомлення.....	384

Ключові слова: фактор, показник, сільськогосподарське виробництво, інтенсифікація.

Аннотація

Рассматриваются теоретико-методологические подходы к трактовке понятия «фактор» и «показатель» интенсификации сельскохозяйственного производства. Особое внимание уделяется конкретизации факторов влияющих на величину показателя интенсификация сельскохозяйственного производства.

Ключевые слова: фактор, показатель, сельскохозяйственное производство, интенсификация.

Annotation

Theoretical and methodological approaches to the interpretation of the term «factor» and «index» the intensification of agricultural production. Particular attention is given to specify the factors that affect the value of parameter intensification of agricultural production.

Key words: factor index, agricultural production intensification.

УДК 37.01

Шевчук А.В.,
к.е.н., ст. наук. співробітник,
Інститут регіональних досліджень НАН України (м. Львів)

СУТЬ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ЦЬОГО ПРОЦЕСУ В ПОНЯТІЙНО- ТЕРМІНОЛОГІЧНОМУ АПАРАТІ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

Постановка проблеми. З розвитком та загальнодоступністю інформаційних технологій та мережі Інтернет надзвичайно розширились можливості розвитку регіональних освітніх систем та отримання населенням нових освітніх послуг й перевірки отриманих ним знань. Нові види освітніх послуг, такі як дистанційне навчання, віддалений доступ до матеріалів, користування віддаленими засобами для навчання, перевірка знань та стороння сертифікація дозволяють не тільки вивести процес отримання знань на новий рівень, надаючи більшу доступність для споживачів з регіонів, зменшуючи міграційне навантаження, залишаючи робочу силу при перекваліфікації в регіонах та максимально актуалізуючи навчальні програми і матеріали, але й визначити стратегію та регіональну політику інноваційного розвитку регіональних освітніх систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку регіональних освітніх систем досліджували у своїх роботах О. Свиридов, І. Чечель, Т. Потьомкіна, А. Євтодюк, Є. Смірнова, В. Гамаюнов та інші. Проте актуальність теми дослідження надзвичайно зросла останнім часом у зв'язку з необхідністю постійної трансформації та модернізації освітнього процесу на інноваційній основі за вимогами економічних та суспільних змін.

Постановка завдання. Мета статті – визначити категорію регіональних освітніх систем в понятійно-термінологічному апараті економічної науки та знайти шляхи їх інноваційного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відома велика кількість визначень поняття «система», що використовуються залежно від контексту, галузі знань та цілей дослідження. У випадку дослідження регіональних освітніх систем, до тлумачення цього терміну необхідно підходити з позицій визначення елементів даного поняття та їх групування в підсистеми за функцією спільної мети. Тоді можна спиратися на два визначення поняття «система», які можна зустріти в науковій літературі, та співвідносити їх з регіональними освітніми системами. Згідно В. М. Сагатовського [1], система - це скінченна множина функціональних елементів й відношень між ними, виокремлена з середовища відповідно до визначеної мети в межах певного інтервалу часу; Ю. І. Черняк визначає [2], що система - це відображення у свідомості певного суб'єкта, дослідника чи спостерігача властивостей об'єктів та їх відношень у вирішенні завдання дослідження або пізнання. Як визначає низка дослідників, будь-яка система включає мету, завдання, функції, ознаки, атрибути, структуру, відносини або взаємодії, наявність двох або більше типів зв'язку (прямого і зворотного), рівні ієрархії та взаємовідносин [3].

Від загального визначення системи спробуємо прослідкувати перехід до визначення поняття «освітня система» в вітчизняній та зарубіжній науці. Поняття «освітня система» в сучасній науці також має декілька значень, які застосовуються при описі різних об'єктів освіти:

- в географічному плані як «єдина планетарна освітня система, яку складають континентальні, національні та регіональні підсистеми освіти» [4, с. 31];
- як система освіти різного рівня: регіональна, муніципальна, шкільна;
- як система безперервної освіти: дитячий садок, школа, коледж, ВНЗ;
- як синонім поняття «педагогічна система» [5].

За Євтодюк А. В. освітня система – це системотворююча підсистема національної системи освіти, наділена специфічними функціями; впорядкована, структурна, самоорганізована цілісність історично зумовлених і взаємопов'язаних поглядів, переконань, ідеалів, національних традицій та практикуючих дій, об'єднаних спільними мотивами, задачами і цілями, спрямованими на навчання й виховання людини задля досягнення нею певного рівня освіченості як ступеня становлення особистості [6]. На думку дослідниці, система освіти в країні є лише одна (макросистема), а освітніх систем, як різних креативних варіантів системи освіти, - багато. Але кожна із освітніх систем у системі освіти має свою оригінальну основу, інваріантну для неї (освітньої системи), яка і є запорукою її розвитку.

На думку Смірної Є. Е. [7], освіта в структурному відношенні представляє собою складну і розгалужену систему, що включає різні підсистеми. Кожна з підсистем, будь то школа або сукупність організацій, що забезпечують професійну освіту, вирішує свої завдання, має свою внутрішню структуру. Всі підсистеми спрямовані на отримання людиною освіти та її вдосконалення, на його особистісний розвиток, на формування якостей громадянина певної держави і суспільства.

Отже, в процесі вивчення підсистем освітньої системи стає можливий перехід в дослідженні до регіональної освітньої системи, як до територіальної, географічної та структурної підсистеми загального визначення.

За твердженням Гамаюнова В. Г., регіональна освітня система – це сукупність освітніх установ регіону, які спільно реалізують спадкоємні освітні програми й державні освітні стандарти різного рівня та спрямованості, а також органів управління освітою [8].

Ціллю регіональної освітньої системи є задоволення попиту населення регіону на освітні послуги й попиту зі сторони економіки регіону на випускників елементів регіональної освітньої системи. Освітні установи є також елементами економіки регіону, тому частина попиту на випускників складає попит зі сторони освітніх установ, які реалізують освітні програми більш високого рівня.

Елементами регіональної освітньої системи є територіальні мережі, що представляють собою сукупність освітніх установ, які обслуговують певну територію (адміністративно-територіальне утворення), що є відокремленою з точки зору попиту й пропозиції на освітні послуги та випускників відповідних освітніх установ [8].

Аналогічно російський дослідник Новіков Д. А. вважає, спираючись на Закон Російської федерації «Про освіту», що регіональна освітня система (РОС) - це сукупність освітніх установ регіону (під регіоном розуміється суб'єкт Федерації), що спільно реалізують спадкоємні освітні програми і державні освітні стандарти різного рівня і спрямованості, а також органів управління освітою [9, с. 5]. Метою функціонування регіональної освітньої системи автор визначає задоволення попиту на освітні послуги з боку населення регіону і попиту на випускників - елементів РОС з боку економіки регіону. Наявність мети є відмінною характеристикою РОС від регіональної мережі (РС) освітніх установ - сукупності регіональних освітніх установ та органів управління освітою, що розглядаються як організаційні, економічні, соціальні та ін. об'єкти. Іншими словами, РС характеризує склад і структуру але не функції РОС.

На думку російської дослідниці Молоканової А. С. регіональна освітня система - це підсистема освітньої системи більш високого рівня, що належить державі, що включає в себе мережу установ дошкільної, загальної, додаткової, спеціальної, професійної освіти, управління, підвищення кваліфікації, що розвивається на основі регіоналізації, диференціації та інтеграції [10].

Як бачимо, більшість дослідників трактує поняття регіональної освітньої системи в першу чергу як набір освітніх закладів регіону, не включаючи в неї освітні заклади, що територіально можуть розташовуватись далеко за його межами, та надавати освітні послуги через свої регіональні відділення, академії, засобами дистанційного навчання, що є однією з інноваційних функцій регіонального навчання та перекваліфікації. В той же час слабка увага приділяється органам управління освіти в регіоні та інтеграції з регіональними ринками праці.

Щодо розвитку регіональних освітніх систем, цікавою є думка російського дослідника Гаврилюка В. В., який зазначає, що однією з важливих ідей вивчення регіональних освітніх систем є зв'язок державних освітніх систем з регіональними, їх взаємний вплив в процесі трансформації всієї освіти [11]. Аналіз історичних особливостей розвитку регіону дозволяє виявити ті риси, які надали найбільш сильний вплив на розвиток освітніх систем, додали їм унікальність. У числі таких автор називає державну політику по відношенню до освіти регіону, національний склад населення, вплив різних культур, природу і клімат, економічні особливості регіону. Очевидно, що всі зазначені особливості створюють унікальність будь-якого регіону, його включеність в державні освітні системи і одночасно його специфіку. У постперевбудівний період позиція регіонів в освітньому просторі країни стає іншою. В силу різних обставин освітні потоки студентів, фахівців системи підвищення кваліфікації змістилися на регіональні рівні. Відмова від системи розподілу фахівців поставила промисловість і соціальну сферу регіонів в складну ситуацію, що вимагає

своїх рішень. Зазначені обставини і ряд інших спонукають регіони вирішувати свої завдання іншим чином, вибудовувати нові освітні стратегії. Вони пов'язані з економічним і соціокультурним потенціалом регіону, його потребами і можливостями. Розвиток регіональних освітніх систем базується на принципах нової державної освітньої політики, пов'язаної з автономізацією діяльності багатьох регіональних систем. Політика регіоналізації зумовлена процесами децентралізації, ослаблення вертикальних і суттєвого посилення горизонтальних зв'язків і структур, лінійно-функціональних відносин в управлінні, господарюванні, соціальному розвитку. Особливо важливі зміни в області регіонального освіти відбуваються в галузі професійної освіти. Зростання кількості ВНЗ характерне для регіонів з нерозвиненою освітньою інфраструктурою [11].

Цибирова І. М. характеризує основні тенденції розвитку регіональних освітніх систем: гуманізація, регіоналізація та інтеграція освіти, а також особливості сучасної освітньої політики в контексті загальнодержавних і світових соціальних процесів (подолання технократизму в освіті і орієнтація на потреби особистості, посилення ціннісно-культурних функцій освіти, пов'язаних з вирішенням завдань соціалізації особистості, вироблення нової філософії освіти і адекватної сучасним соціально-політичних умов освітньої парадигми, розвиток освітніх систем як з урахуванням загальноцивілізаційної уніфікованої спрямованості, так і національної специфіки та своєрідності) [12].

Питання неперервної освіти (навчання людини упродовж усього життя), як етап розвитку освітньої системи, сьогодні активно обговорюється в розвинутих країнах. У 2000 році в місті Лісабон країнами Європейського Союзу був прийнятий Меморандум навчання протягом життя «lifelong learning», який поставив за мету перетворення європейських освітніх систем до вимог часу задля підвищення знань, навиків та професійної компетенції в суспільстві [13]. Серед причин розробки даного меморандуму виділено такі основні:

- країни ЄС стали «суспільством, заснованому на знанні» (knowledge-based society). Це означає, що інформація, знання, а також мотивація до їх постійного оновлення та необхідні для цього навички стають вирішальним фактором європейського розвитку, конкурентоспроможності та ефективного ринку праці;

- європейці живуть у складному соціально-політичному середовищі, де повноцінний розвиток особистості стає неможливим без уміння активно брати участь у суспільних процесах і адаптуватися до культурного, етнічного та мовного різноманіття. І лише освіта в самому широкому розумінні цього процесу може допомогти успішно впоратися з цим завданням.

Документ Європейського саміту визначає, що освітні системи повинні пристосуватися до нових реалій XXI століття і «безперервна освіта має стати головною політичною програмою громадянського суспільства, соціальної єдності та зайнятості» [13]. Особиста мотивація до навчання та наявність різноманітних освітніх ресурсів визначаються ключовими факторами безперервної освіти. Наголошується на необхідності розвивати не тільки пропозиції, але і попит на освітні послуги, зокрема серед тих, хто досі був неактивно залучений у процес навчання. У Меморандумі виокремлюють три ознаки освітньої діяльності:

- формальна освіта, яка завершується видачею загальнонавчального диплома або атестата;
- неформальна освіта, яка зазвичай не супроводжується видачею документа, що відбувається в освітніх установах або громадських організаціях, клубах і гуртках, а також під час індивідуальних занять з репетитором або тренером;
- інформальна освіта, індивідуальна пізнавальна діяльність людини, яка супроводжує повсякденне життя і не обов'язково носить цілеспрямований характер.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, розуміємо, що за умов необхідності забезпечення безперервної освіти значення інформальної освіти значно зростає. Тому важливим є розуміння і окремих людей, і соціуму загалом (у тому числі, в особі органів державної влади) в необхідності постійного навчання й недопущення старіння знань через активізацію інформальних освітніх процесів.

Велику роль у становленні інформаційного суспільства буде відігравати освіта, яка безумовно буде трансформуватися під натиском інформаційних технологій. Освіта повинна в майбутньому стати одним з фундаментів інформаційного суспільства, який повинен закладати його членам навички роботи з інформаційними технологіями. Безумовно велика частина освітнього та навчального процесу отримає нові форми внаслідок прогресу в області зв'язку та комунікацій.

Трансформаційні процеси в економіці, які зародились під впливом інформаційних технологій ставлять нові завдання перед освітнім процесом у плані підготовки та перепідготовки робочих кадрів у регіонах. Розвиток регіональних освітніх систем напряму пов'язаний з економічним розвитком конкретного регіону та кількістю інвестицій, що вкладають у нього держава та корпоративні і приватні інвестори. Інноваційні процеси повинні також торкнутися не тільки сфери надання освітніх послуг, але й сфери організації та управління освітніми закладами в регіоні.

Інноваційні процеси в регіональних освітніх системах повинні впроваджуватись конкретними етапами та на певних рівнях застосування, щоб не викликати диспропорцій у сферах впровадження і цілісно виводити освітній процес у регіоні на якісно новий сучасний рівень. На різних рівнях впровадження інновацій повинні застосовуватись різні методи наукових досліджень, побудови теоретичних та математичних моделей оцінки доцільності їх впровадження та сценарії розвитку.

Зокрема, макроекономічний рівень має включати формування вимог та довгострокових програм розвитку освіти в регіонах. Це інновації у вступний процес та використання підготовлених кадрів в економіці та науці, визначення потреби у спеціалістів окремої галузі і сучасні методи їх підготовки, потреби конкретних регіонів у закладах освіти. Організаційний рівень повинен визначати пріоритетність надання видів освітніх послуг у тому чи іншому регіоні: стаціонар, заочна освіта чи дистанційне навчання; інновації в подання навчальних матеріалів; регіональний попит на ринках праці та інновації в організацію навчального процесу і його проведення. На індивідуальному рівні повинні вирішуватись питання інновацій у грамотність населення, зокрема комп'ютерну, доступність інформації, засобів зв'язку. Чітке розмежування та визначення способів, об'єктів і суб'єктів інновацій повинно значно підвищити ефективність їх впровадження в освітній процес у регіоні та міжрегіональній взаємодії.

Бібліографічний список

1. Сагатовский В. Н. Основы систематизации всеобщих категорий / В. Н. Сагатовский. - Томск, 1973. – 280 с.
2. Черняк Ю. И. Анализ и синтез систем в экономике / Ю. И. Черняк. - М. : Экономика, 1970. - 151 с.
3. Дендерина В. И. Педагогические теории, системы, технологии / В. И. Дендерина. – Ставрополь : СГУ, 1999. - 138 с.
4. Свиридов О. А. Теория и методология функционирования образовательных систем : дис. на соискание науч. степени д-ра экономич. наук. / О. А. Свиридов. - Йошкар-Ола, 2006. – 363 с.
5. Чечель И. Д. Образовательная система: многообразие значений, особенности функционирования / И. Д. Чечель, Т. В. Потемкина // Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал). – 2012. - № 2(10). [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://sisp.nkras.ru/e-ru/issues/2012/2/chechel.pdf>
6. Євтодюк А. В. Синергетичні засади моделювання освітніх систем : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.03. / А. В. Євтодюк ; Інститут вищої освіти АПН України. – Київ, 2002. – 20 с.
7. Смирнова Е. Э. Социология образования / Е. Э. Смирнова. - СПб. : Интерсоцис, 2006. - 192 с.
8. Гамаюнов В. Г. Інноваційний потенціал регіональної освітньої системи: управлінський аспект / В. Г. Гамаюнов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpdduu/du/2010_151/g\(1\).htm](http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpdduu/du/2010_151/g(1).htm)
9. Новиков Д. А. Модели и механизмы управления развитием региональных образовательных систем (концептуальные положения) / Д. А. Новиков. - М. : ИПУ РАН, 2001. – 83 с.
10. Молоканова А. С. Развитие региональной образовательной системы в сельском социуме Республики Мордовия : дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Молоканова Анастасия Семеновна. - Саранск, 2003. - 215 с.
11. Гаврилюк В. В. Становление системы образования региона : [монография] / В. В. Гаврилюк. – Тюмень : Изд-во Тюменского госуниверситета, 1998. -86 с.
12. Цибирова И. М. Становление и развитие региональной системы профессионального образования : дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Цибирова Ильвира Мухарбековна. - Владикавказ, 2006. - 150 с.
13. A Memorandum on Lifelong Learning. Commission Of The European Communities. - Brussels, 30.10.2000. SEC(200) 1832. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/MemorandumEng.pdf>

Анотація

В статті проаналізовано поняття «освітня система» та «регіональна освітня система» і визначено їх місце в понятійно-термінологічному апараті економічної науки. Доведено, що розвиток регіональних освітніх систем напряму пов'язаний з економічним розвитком конкретного регіону, зокрема інноваційно-інвестиційним.

Ключові слова: освіта, освітня система, регіональна освітня система, інноваційні процеси, розвиток регіональних освітніх систем.

Аннотация

В статье проанализировано понятие «образовательная система» и «региональная образовательная система» и определено их место в понятийно-терминологическом аппарате экономической науки. Доказано, что развитие региональных образовательных систем направления связано с экономическим развитием конкретного региона, в частности инновационно-инвестиционным.

Ключевые слова: образование, образовательная система, региональная образовательная система, инновационные процессы, развитие региональных образовательных систем.

Annotation

In the article a concept is analysed «educational system» and «regional educational system» and certainly their place in the concept-terminology vehicle of economic science. It is well-proven that development of the regional educational systems of direction is related to economic development of concrete region, in particular by an innovative investment.

Key words: education, educational system, regional educational system, innovative processes, development of the regional educational systems.

УДК 338.1

Оксентюк Б. А.,
к.е.н., доцент кафедри промислового маркетингу,
Тернопільський національний технічний
університет імені Івана Пулюя

ЕВОЛЮЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

Постановка проблеми. Основним джерелом наповнення доходної частини державного бюджету, забезпечення фінансування економічних та соціальних програм є надходження від податків, зборів та інших обов'язкових платежів, котрі можна об'єднати загальним терміном "податки". Податки завжди становили джерело існування державного апарату, забезпечували реалізацію політичної волі й здійснення владних повноважень. На сучасному етапі вони ще й важливий, а в багатьох випадках незамінний інструмент державного впливу на економічне життя, основа створення і функціонування механізму соціально орієнтованого перерозподілу матеріальних благ у суспільстві. Оподаткування було невід'ємним супутником будь-якої державності в її історичній динаміці

Проблема побудови ефективної податкової системи – одна з найбільш актуальних в процесі становлення будь-якої держави, закладання підвалин для економічного розвитку та зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання виникнення та розвитку податкової системи все частіше стають об'єктом наукових досліджень.

Теоретичні аспекти оподаткування розроблялися класиками світової економічної думки. Серед них виділяють Дж. Стюарта, А. Смітта, Д. Рікардо, Н. Вагнера. Продовжили розробку теоретичних основ оподаткування С. Брус, А. Гропеллі, Є. Нікбахт, К. Макконел. У дореволюційний період питаннями оподаткування займалися П. Гензель, І. Кулішер, Ф. Меньков, І. Озеров, А. Соколов та інші.

Серед дослідників питань, пов'язаних з розвитком податкової системи України можна виділити таких вчених, як Н. Британська, Д. Шпильова, К. Синиченко, М. Грушевський, О. Субтельний, Ф. Ярошенко, В. Павленко, В. Андрущенко, В. Опарін та інші .

Однак, незважаючи на значну кількість публікацій на цю тему, деякі питання оподаткування залишаються поза увагою і потребують детальнішого дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження еволюції податкової системи, аналіз особливостей її формування, вивчення її впливу на економічний розвиток певних держав.

Виклад основного матеріалу дослідження. В розвитку податкової системи можна виділити три періоди. Перший період, який відзначався нерозвиненістю і випадковим характером податків, охоплює державне господарство давнього світу і середніх віків. Другий період, XVI-XVIII ст., коли відбулися надзвичайні зміни в суспільному житті Європи, а грошовий лад господарства витіснив натуральний і потреби держави значно зросли, потрібно було шукати нові джерела державних прибутків. Маса нових податків, переважно непрямих, наповняє бюджети західноєвропейських країн в цей період. В Англії, наприклад, протягом 20 років існування республіки при Кромвелі було введено до 200 видів акцизів, причому обкладанню підлягали всі можливі об'єкти, включаючи коробки для масла. В Голландії в XVII ст. непрямих податків було так багато, що за словами історика де-Вітта, на порцію риби, замовлену в готелі, падало 34 різних акцизи. Прямі податки в цей період також відзначались своєю численністю і разом з тим випадковістю, навіть були дивними: так в Англії існував податок на покійників і холостяків, у Вюртемберзі – на солон'їв [3, с. 26-28].

З кінця XVIII ст. настає нова епоха в оподаткуванні. До того часу правила обкладання встигли виробитися, уявлення про постійність податків встигло вкорінитися. Сформулювалась впевненість, що маса різних податків не тільки не задовольняє своє призначення, але і зупиняє прогрес промислового розвитку, шкодить народному господарству і приносить збитки казні.

Третій період в історії податків (XIX ст.) відрізняється значно меншою їх кількістю і більшою одноманітністю. Форми податків стають більш визначеними, правила адміністрації більш опрацьованими і при виборі надається перевага таким податковим джерелам, які обіцяють крупний (мільонний) дохід.